

het laag neerzien op 1795, hetgeen een tijd lang mode geweest was, afkeurt en op meer dan één punt tegen Thorbecke te velde trekt. 1795 is voor hem „het begin van een nieuwe orde van zaken, waarin het beter is dan in vroegere tijden.”¹⁾ „Bij het verkeerde, dat de tijd openbaarde, bragt toch het revolutietijdvak tot eerste ontkieming zeer veel goeds: eene algemeene zucht tot verbetering van den maatschappelijken toestand, geestdrift voor regtvaardigheid en menschenheil, eene algemeene erkenning van de waarde van den individuelen mensch, geloof aan vooruitgang, opregte zucht tot vermeerdering van kennis bij het volk en tot handhaving van algemeene orde en regelmaat, zonder aanzien van personen en localiteiten.”²⁾ Het groote beginsel der omwenteling noemt hij „de eenheid en ondeelbaarheid van den Nederlandschen Staat.”³⁾

Nog meer sympathie voor de omwenteling dan De Bosch Kemper legt een zekere Walther aan den dag, die een jaar na hem — Kempers Staatkundige Geschiedenis is van '68 — een paar artikelen schreef in de Vaderlandsche Letteroefeningen. Walther noemt de partij der democratische patriotten „het beste deel der natie. Tot haar behoorde het denkende en het werkende gedeelte der bevolking.”⁴⁾ Men vraagt zich af, wat de rest der bevolking dan wel deed. Hoe dit zij, de Schr. moet wel erkennen, dat de patriotten, in 1795 nog zonder eenig plan, aan het roer gekomen, weinig hebben uitgericht, maar voert als verontschuldiging aan, dat het voortdurend oorlog was en zij in het parlementarisme nog zoo onervaren waren. Zelfs over de radicalen van 1798 steekt hij de loftrömpet, al geeft hij wel toe, dat ze verkeerd hebben gedaan door zich zelf met schending der pas bezworen constitutie het behoud der macht te verzekeren.

In den regel komen die radicalen er bij de geschiedschrijvers niet zoo goed af. Sillem, de biograaf van Valckenaer, heeft de juiste opmerking gemaakt, dat hun sympathiën meest aan den kant van de moderaten zijn.⁵⁾ Hij acht die beoordeeling niet billijk; „verplaatst men zich op het standpunt van den patriot van 1795” — zoo zegt hij⁶⁾ — „dan meen ik, dat deze politiek

1) Staatkundige Geschiedenis tot 1830, p. 289.

2) p. 288.

3) p. 258.

4) Vaderl. Letteroeff. 1869, I, p. 10.

5) I, 336 sqq.

6) I, p. 338.